

MAHALLA TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHDAGI ASOSIY YO‘NALISHLAR

Muallif: Qulmatova Sayyora Safarovna ¹

Affiliatsiya: TDIU, Raqamli iqtisodiyot kafedrası PhD, dotsent ¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17589665>

ANNOTATSIYA

Ushbu tadqiqotda O‘zbekistonning mahalla boshqaruv tizimining raqamli transformatsiyasini o‘rganildi. Tadqiqot mahalliy o‘zini o‘zi boshqarish institutlarining shaffofligi, samaradorligini oshiradigan tashkiliy, iqtisodiy va axborot texnologiyalari yechimlarini aniqlash va tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot fuqarolar va mahalliy hokimiyat organlari o‘rtasida real vaqt rejimida aloqa o‘rnatish, avtomatlashtirilgan xizmatlarni yetkazib berish va ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishni ta'minlaydigan raqamli modelni taklif qilish orqali AKT vositalarini an'anaviy jamoat tuzilmalariga integratsiyalashning innovatsion yondashuvini taqdim etadi.

Kalit so'zlar: raqamli mahalla, raqamli boshqaruv, mahalliy o‘zini o‘zi boshqarish, mobil platforma, davlat boshqaruvi, raqamli transformatsiya

KIRISH

Ma'lumki, dunyodagi murakkab geosiyosiy sharoitlar, global raqobatning keskin tus olishi va resurslar uchun kuchayib borayotgan kurash davlatlarni yangicha uslub va yondashuvlar asosida raqamli texnologiyalarni joriy etishni taqozo etmoqda. Mamlakatimiz ham ana shunday talablarga javob beradigan yangi texnologiyalardan foydalanish masalasi oldingi o‘ringa chiqdi. Uning markazida inson qadri, xalq manfaati va amaliyotdagi hayotbaxsh natijalar turadi. Zero, bugun mamlakat taraqqiyot mezonini faqat iqtisodiy o‘sish emas, balki davlat boshqaruvi shaffofligi, mahalliy rahbarlar faoliyatida natijadorlik, ijro intizomi qat'iyligi, eng muhimi, odamlar dardini eshitish va hal qilishga qodir bo‘lgan tizimlarning mavjudligiga ham bog‘liq.

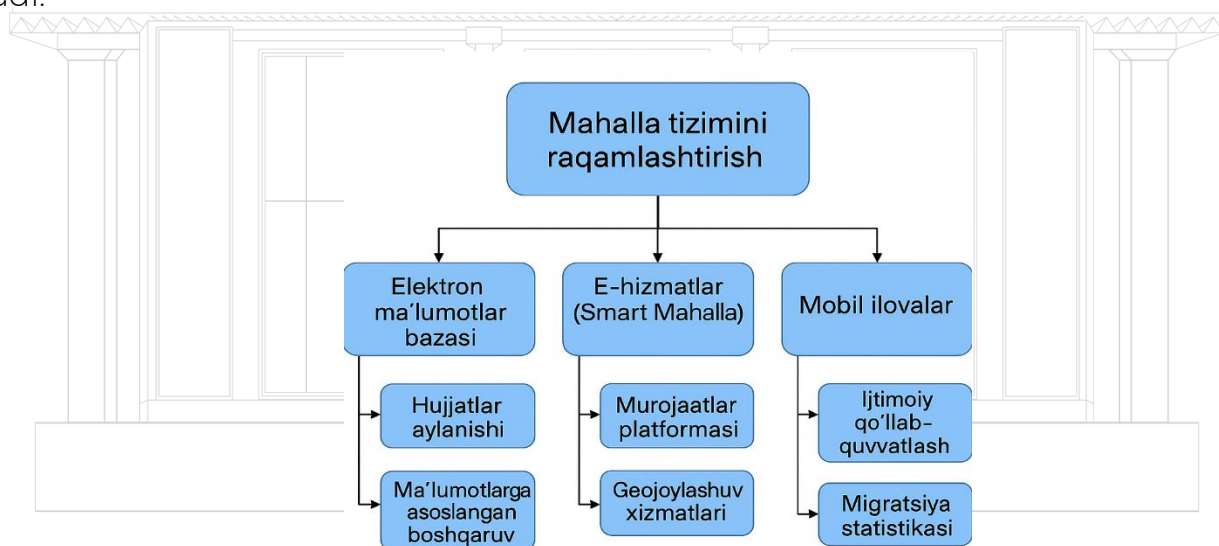
O‘zbekiston Respublikasi mahalla tizimida raqamli transformatsiya so‘nggi yillarda davlat boshqaruvi, ijtimoiy himoya va mahalla boshqaruvining muhim ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Raqamli transformatsiya davrida mahalliy boshqaruv tuzilmalarini modernizatsiya qilish ma'muriy samaradorlikni oshirish, fuqarolarning ishtirokini va ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishni kuchaytirishga intilayotgan ko‘plab mamlakatlar uchun muhim ustuvor vazifaga aylandi. Mamlakatning ijtimoiy, iqtisodiy va ma'muriy landshaftida muhim rol o‘ynaydigan o‘zini o‘zi boshqarish instituti bo‘lgan mahalla tizimini raqamlashtirish bo‘yicha sa'y-harakatlarni tezlashdi. Mahalla tizimi fuqarolar va davlat o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni osonlashtiradigan, ijtimoiy farovonlik, nizolarni hal qilish va mahalliy rivojlanish tashabbuslarini nazorat qiluvchi bo‘lib xizmat qiladi.

An'anaviy qog‘ozga asoslangan boshqaruv mexanizmlari va cheklangan raqamli infratuzilma uning zamonaviy boshqaruvning o‘sib borayotgan talablarini qondirish qobiliyatini cheklab qo‘yadi. Ushbu qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun

raqamli texnologiyalarni mahalla faoliyatiga integratsiya qilish ham strategik zarurat, ham amaliy yechimdir.

O'zbekistonda mahalla boshqaruvini raqamli transformatsiyasida "Raqamli mahalla" mobil ilovasi ma'muriy jarayonlarni soddalashtirish, fuqarolar ishtirokini kuchaytirish va real vaqt rejimida ma'lumotlar almashinuvi va mobil xizmatlardan foydalanish orqali shaffoflikni ta'minlash uchun mo'ljallangan.

Shuningdek, mamlakatda texnologik imkoniyatlar va sun'iy intellektni boshqaruv tizimiga joriy etish ehtiyoji hayotiy zaruratga aylangandi. Bunga mahalliy boshqaruvda fuqarolarning haqiqiy muammolarini tezkor aniqlash va hal qilish "Xalq nazorati" elektron portalini tashkil qilinishi misol bo'ladi. Fuqarolar qurilish, yo'l, obodonlashtirish va infratuzilma bilan bog'liq muammolarni fotosurat va aniq manzil bilan ilova qilib yuborishlari mumkin bo'ladi. E'tirof etish lozimki, ushbu portal amaliyotga samarali joriy etilsa, aholi murojaatlarining yagona platformasi sifatida ishlaydigan, barcha vazirlik va idoralar bilan integratsiyalangan, davlat va fuqaro o'rtasidagi masofani qisqartiruvchi mexanizm vazifasini o'taydi. Shuningdek, kameralar tirbandlikni boshqarish, xavfsizlikni ta'minlash uchun xizmat qilishi kerak. Svetoforlarni "aqlli boshqaruv"ga o'tkazish, yo'l belgilarini to'g'rilash, chorralarda harakatni sun'iy intellekt orqali boshqarish vazifasining amalga oshirilishi faqat qulaylik emas, balki fuqarolar hayoti uchun xavfsizlik va kafolat manbai bo'lib xizmat qiladi.

1-rasm Mahalla tizimini raqamlashtirishning asosiy yo'nalishlari

Yana bitta yechim sifatida "Smart Mahalla" mobil ilovasi mahalla fuqarolari uchun e-hujjat, murojaat, statistik ma'lumotlar va geolokatsiya asosidagi xizmatlarni taqdim etadi. "Online-Mahalla.uz" platformasi esa ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, bandlik, remittanslar, ijtimoiy to'lovlar va oilaviy daromadlar haqidagi ma'lumotlarni yagona tizimda birlashtiradi. Mahalla tizimida raqamli axborot almashinuvini davlat organlari (Moliya vazirligi, Bandlik agentligi, Yagona interaktiv davlat xizmatlari portal) bilan integratsiyalash bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

O'z navbatida, ushbu yo'nalishdagi harakatlar va vazifalarni to'liq amalga oshirishda yuqorida texnologiya sifatida aqlli mahalla tizimini yaratish kerak. Shuningdek, mahallaga raqamli texnologiyalarni tatbiq etishda ishlarini kengaytirish va mahalla fuqarolarini faol jalb etishga ham jiddiy yondashish kerak. Bunday

innovatsiyalarning joriy etilishi nafaqat aqlli boshqaruvdagi global tendentsiyalarga mos keladi, balki hukumatning yanada ochiq, tezkor va hisobdor ma'muriy muhitni yaratadi.

XULOSA

O'zbekistonning mahalla boshqaruv tizimini raqamli texnologiyalar orqali raqamli transformatsiya qilish yanada shaffof, samarali va inklyuziv mahalliy boshqaruvga strategik o'tishni anglatadi. Tashkiliy islohotlar, iqtisodiy asoslar va ilg'or axborot texnologiyalarini birlashtirish orqali ushbu tashabbus zamonaviy, fuqarolarga yo'naltirilgan jamoat boshqaruvi modeli uchun zamin yaratadi. Ushbu tadqiqot natijalari mahalla faoliyatini raqamlashtirish xizmatlar ko'rsatishni sezilarli darajada yaxshilashi, ma'muriy ish jarayonlarini soddalashtirishi va fuqarolarning imkoniyatlarini kengaytirish hamda kengroq kirish va ishtirok etish orqali ularni qo'llab-quvvatlashi mumkinligini tasdiqlaydi. Bundan tashqari, nafaqat texnologik yechim, balki kengroq institutsional o'zgarishlar uchun katalizator bo'lib xizmat qiladi. Hamda aholi va mahalliy hokimiyat organlari o'rtasida real vaqt rejimida o'zaro ta'sirni osonlashtiradi, byurokratik inertsiani kamaytiradi va hisobdorlik madaniyatini rivojlantiradi. Uni muvaffaqiyatli amalga oshirish muvofiqlashtirilgan siyosat yondashuvini, raqamli infratuzilmaga investitsiyalarni va mahalla xodimlari orasida salohiyatni oshirishni talab qiladi. O'zbekiston "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida keng qamrovli raqamli boshqaruvga yo'lini davom ettirar ekan, bu raqamli tashabbuslar an'anaviy tizimlar va innovatsion davlat xizmati modellari o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishda muhim rol o'ynaydi. Oxir-oqibat, ushbu o'zgarish mahallaning noyob ijtimoiy-madaniy tuzilishini aks ettirib, xalqaro ilg'or amaliyotlarga mos keladi va raqamli taraqqiyot hamjamiyat va hamkorlikning asosiy tamoyillarini o'rnini bosuvchi emas, balki qo'llab-quvvatlashini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023 yildagi "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risidagi PF-158-son Farmoni.
2. Normurodov, Z. (2023). Improving the digital competencies of mahalla employees. *Academic Research in Educational Sciences*, 4(2), Uzbekistan.
3. Turmanov, S.T. (2021). O'zbekistonda mahalliy institutlar rivojlanishining milliy xususiyatlari. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 1(6), 97–107. [<https://www.oriens.uz>]
4. Muzaffarova D. Tashkilotning funksional operatsiyalarini raqamli transformatsiya qilish yo'llari //Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari. – 2023. – T. 3. – №. 3. – C. 275-284.
5. Muzaffarova D. Raqamli transformatsiyani joriy qilish metodologiyasi //Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari. – 2024. – T. 4. – №. 2. – C. 48- 56.
6. S. Qulmatova. Aholini oziq – ovqat mahsulotlariga bo'lgan iste'mol talablari modellashtirish. *Aktuar moliya va buxgalteriya hisobi*, vol. 5 No. 09 (2025).